

Sygn. akt I ACa 259/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 października 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Wincenty Ślawski (spr.)

Sędziowie: SA Małgorzata Dzięciołowska

SO (del.) Jacek Świerczyński

Protokolant: sekr.sąd. Paulina Działońska

po rozpoznaniu w dniu 26 października 2018 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Banku Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko G. K. (1)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu

z dnia 24 listopada 2017 r. sygn. akt I C 306/17

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1. i 2. sentencji:

a) **w punkcie 1. w ten tylko sposób, że zasądzoną od pozwanego na rzecz powoda kwotę 93.518,13 zł rozkłada na 93 raty, w tym 92 raty po 1.000 (jeden tysiąc złotych) zł każda i ostatnia 93 rata w kwocie 1.518,13 (jeden tysiąc pięćset osiemnaście złotych i trzynaście groszy) zł płatne do 10. każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od uchybienia terminu płatności każdej z rat, poczynając od listopada 2018 roku, z tym zastrzeżeniem, że uchybienie terminu płatności trzech kolejnych rat spowoduje wymagalność całej należności – z zachowaniem zasądzonych odsetek ustawowych za opóźnienie od należności głównej za okres od dnia 9 września 2016 roku do dnia 26 października 2018 roku,**

b) **w punkcie 2. w ten sposób, że nie obciąża pozwanego kosztami procesu;**

2. oddala apelację w pozostałej części;

3. znosi wzajemnie pomiędzy stronami koszty postępowania apelacyjnego;

4. przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Łodzi na rzecz adwokata M. P. wynagrodzenie z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu w postępowaniu apelacyjnym w kwocie 4.428 (cztery tysiące czterysta dwadzieścia osiem złotych) zł brutto.

Sygn. akt I ACa 259/18

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 24 listopada 2017r. w sprawie o sygn. akt I C 306/17 Sąd Okręgowy w Sieradzu w sprawie z powództwa (...) Bank S.A. z siedzibą w W. przeciwko G. K. (1) o zapłatę, zasądził w pkt 1 powyższego rozstrzygnięcia od pozwanego na rzecz powoda (...) Bank S.A. kwotę 93.518,13 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 9 września 2016r. do dnia zapłaty, a w pkt 2 zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 11.910 zł, tytułem zwrotu kosztów procesu, zaś w pkt 3 wyroku sąd nadał wyrokowi w punkcie 1 rygor natychmiastowej wykonalności.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o poczynione ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny w całości akceptuje i przyjmuje za własne, a których najistotniejsze elementy przedstawiają się następująco:

W dniu 18 grudnia 2012 r. pozwany G. K. (1) zawarł z powodem (...) Bank S.A. z siedzibą w W. umowę kredytu konsolidacyjnego nr (...).

Na podstawie powyższej umowy powód udostępnił G. K. (1) kwotę kredytu konsolidacyjnego w wysokości 97.145,25 zł, zaś pozwany zobowiązał się do terminowej spłaty kredytu na rzecz (...) Bank S.A. z siedzibą w W.. Ponieważ pozwany nie dokonywał wpłat we wskazanej w umowie wysokości i oznaczonym terminie, a tym samym nie wywiązywał się z warunków umowy, została ona wypowiedziana w dniu 27 kwietnia 2015 r. Otrzymując oświadczenie o wypowiedzeniu G. K. został wezwany do spłaty zadłużenia.

Z uwagi na brak spłaty wskazanej kwoty w terminie określonym w wypowiedzeniu, zobowiązanie pozwanego z dniem 5 czerwca 2015 r. zostało postawione w stan wymagalności.

W dniu 22 sierpnia 2016 r. powód wystosował do pozwanego przedsądowe wezwanie do zapłaty kwoty 93.107,01 zł w terminie siedmiu dni od dnia doręczenia pisma. Pozwany nie wywiązał się z zobowiązania.

W pozwie z dnia 9 września 2016 r. wniesionym do Sądu Rejonowego- L. Zachód w L. pełnomocnik powoda (...) Bank SA. z siedzibą w W. zwrócił się o wydanie w elektronicznym postępowaniu upominawczym nakazu zapłaty przeciwko G. K., wnosząc o zasądzenie kwot wskazanych w pozwie wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 15 grudnia 2016 r. w sprawie o sygn. akt VI NC-e 1547529/16 Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie nakazał pozwanemu G. K. w ciągu dwóch tygodni od doręczenia nakazu zapłacić powodowi kwotę 93.518,13 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 9 września 2016 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 6.573,79 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

W dniu 19 stycznia 2017 r. pozwany G. K. skutecznie złożył sprzeciw od wskazanego orzeczenia nie kwestionując zasady swojej odpowiedzialności, wnosząc jedynie o rozłożenie zasądzonych kwot na raty.

Postanowieniem z dnia 21 lutego 2017 r. Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie VI Wydział Cywilny przekazał sprawę do Sądu Rejonowego w Zduńskiej Woli.

W dniu 20 września 2017 r. Sąd Rejonowy w Zduńskiej Woli wydał postanowienie w sprawie o sygn. akt I C 935/17 z powództwa (...) Bank S.A. w W. przeciwko G. K. o zapłatę mocą którego, przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Sieradzu Wydziałowi Cywilnemu jako właściwemu rzeczowo i miejscowo.

Na rozprawie w dniu 16 listopada 2017 r. pozwany G. K. oświadczył, że uznaje powództwo i podtrzymuje wniosek o rozłożenie zasądzzonego świadczenia na raty.

W związku z oświadczeniem pozwanego o uznaniu roszczenia zawartego w pozwie Sąd Okręgowy związany uznaniem powództwa, za zbędne uznał przeprowadzenie postępowania dowodowego, bowiem okoliczności na których opiera się spór zostały dostatecznie wyjaśnione.

W ocenie sądu uznanie powództwa przez pozwanego w niniejszej sprawie nie stoi w opozycji do zasad współzycia społecznego i nie zmierza do obejścia prawa.

Sąd nie uwzględnił jednak wniosku pozwanego G. K. o rozłożenie wierzytelności na raty uznając, iż ochrona jaką zapewnia dłużnikowi art. 320 k.p.c. nie może być stawiana ponad ochronę wierzyciela w procesie cywilnym i wymaga uwzględnienia wszystkich okoliczności sprawy, w tym uzasadnionego interesu podmiotu inicjującego proces.

Zdaniem sądu pozwany zaproponował taką wysokość rat, iż

G. K. spłacałby zadłużenie przez wiele lat (około 15 lat), co ewidentnie naruszyłyby interesy wierzyciela, dla którego wierzytelność straciłaby realną wartość. Dodatkowo oceniając przez pryzmat interesów wierzyciela, sąd miał na uwadze zasadę wyrażoną w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2006r. (sygn. III CZP 126/06) stwierdzającą, że rozłożenie świadczenia na raty na podstawie art. 320 k.p.c. ma ten skutek, że wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratałnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat. Sąd podkreślił także fakt, iż wierzyciel w jednym z pism procesowych oświadczył, że nie wyklucza możliwości zawarcia porozumienia z dłużnikiem, jednak dopiero po wydaniu przez sąd wyroku, kiedy interesy wierzyciela będą należycie zabezpieczone.

Od powyższego rozstrzygnięcia apelację wywiódł pozwany wnosząc o rozłożenie zasądzonej kwoty na rzecz powoda w wysokości 93.518,13 zł, jak i kosztów procesu w wysokości 11.910 zł na raty w równej kwocie 500 zł miesięcznie.

Powyższe uzasadnił trudną sytuacją materialną, w tym koniecznością poniesienia wydatków związanych z przebytymi operacjami małżonki i dalszym procesem jej leczenia. Nadto, pozwany podniósł, iż jednorazowa spłata całej kwoty zadłużenia jest nierealna i niemożliwa do poniesienia bez uszczerbku dla utrzymania siebie i rodziny.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik powoda wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania odwoławczego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu podniósł, iż biorąc pod uwagę częstotliwość dokonanych przez pozwanego spłat w 2017r. i 2018r., nie jest on w stanie regulować rat w comiesięcznych stałych kwotach. W związku z tym, iż wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratałnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat, to rozstrzygnięcie o rozłożeniu na raty świadczenia należnego wierzycielowi modyfikuje treść łączącego strony stosunku cywilnoprawnego i w konsekwencji narusza słuszny interes powoda.

Sąd Apelacyjny dodatkowo ustalił, że pozwany obecnie otrzymuje emeryturę w kwocie 1508 zł miesięcznie a jego żona w kwocie 1800 zł miesięcznie. Żona pozwanego przebyła chorobę nowotworową. Pozwany nie ma żadnego majątku poza mieszkaniem i samochodem osobowym marki O. (...), rok prod. 2002 (wyjaśnienia powoda – k.164 verte).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje :

Apelacja okazała się częściowo zasadna, co doprowadziło do zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia apelacji w pozostałej części.

Zgodnie z treścią art. 320 k.p.c., w szczególnie uzasadnionych wypadkach sąd może w wyroku rozłożyć na raty zasądzone świadczenie.

W doktrynie i orzecznictwie wskazuje się, że celem tego unormowania jest umożliwienie realizacji wyroku bez potrzeby przeprowadzenia egzekucji. Zastosowanie powyższego przepisu może mieć miejsce jedynie w wypadkach "szczególnie uzasadnionych", które zachodzą jedynie wówczas, gdy natychmiastowe wykonanie wyroku byłoby rażąco sprzeczne z zasadami współzycia społecznego np. jeżeli ze względu na stan majątkowy, zdrowotny, czy

rodzinny niezwłoczne spełnienie świadczenia lub jednorazowe spełnienie zasądzonego świadczenia przez pozwanego byłoby niemożliwe, bardzo utrudnione lub narażałoby pozwanego albo jego bliskich na niepowetowaną szkodę.

Pojęcia sytuacji szczególnych nie można przy tym interpretować wyłącznie jako sytuacji skrajnych, związanych z nadzwyczaj trudnym położeniem dłużnika. W takich bowiem sytuacjach zobowiązany nie posiada wystarczających środków by spłacać zadłużenie w częściach lub też możliwe do zaakceptowania przez dłużnika raty są tak niskie, że w żaden sposób nie stanowią realnego zabezpieczenia wierzyciela. Wówczas sąd zmuszony jest oddalać wnioski o rozłożenie świadczenia na raty. Gdyby zatem możliwość zastosowania art. 320 k.p.c. ograniczyć wyłącznie do sytuacji skrajnych to przepis ten pozostawałby przepisem martwym.

Sytuacje szczególne to zatem takie, w których sytuacja dłużnika jest trudna na tyle, że wyłącza możliwość spełnienia świadczenia, z drugiej zaś strony na tyle dobra, by dłużnik był w stanie realnie płacić raty w wysokości zadawalającej wierzyciela.

W ocenie Sądu odwoławczego w niniejszej sprawie zachodzą tak rozumiane szczególne okoliczności uzasadniające rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty, jednakże nie w wysokości żądanej przez pozwanego kształtującej się na poziomie 500 złotych miesięcznie.

Pozwany G. K. nie kwestionował swojego zobowiązania i wyraził wolę jego dobrowolnego wykonania.

Biorąc pod uwagę sytuację osobistą i majątkową pozwanego, sąd uznał za celowe rozłożenie zasądzonej kwoty 93.518,13 zł na 93 raty, w tym 92 raty po 1000 zł każda i ostatnia 93 rata w kwocie 1.518,13 zł płatne do 10 każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od uchybienia terminu płatności każdej z rat, poczynając od listopada 2018r., albowiem sytuacja materialna i rodzinna pozwanego jest na tyle niekorzystna, że uniemożliwia mu spłatę zobowiązania w całości, a jednocześnie - w związku z osiąganym przez niego obecnie stałym dochodem w postaci emerytury w wysokości 1508 zł miesięcznie, jak i emerytury żony w wysokości 1800 zł, ma on możliwość realnej spłaty tegoż zobowiązania we wskazanej wyżej wysokości, pozwalając na uniknięcie tym samym przymusu egzekucyjnego oraz niepowetowanej szkody dla niego i jego najbliższej rodziny. Skarżący wszak nie posiada innego majątku poza mieszkaniem, w którym zamieszkuje wspólnie z chorą żoną.

Interes wierzyciela został wzmocniony na wypadek niewywiązywania się pozwanego z obowiązku zapłaty kolejnych rat zastrzeżeniem, że opóźnienie w zapłacie trzech kolejnych rat spowodzi wymagalność całego niezapłaconego świadczenia i umożliwi wszczęcie egzekucji do całego majątku dłużnika, w szczególności jego mieszkania służącego co do zasady zaspokajaniu podstawowych potrzeb egzystencjalnych.

Zauważyć przy tym należy, iż rozłożenie przedmiotowej należności na raty nie uchybi w istotnym stopniu interesowi wierzyciela. Pozwany bowiem i tak nie jest w stanie jednorazowo spełnić całego świadczenia, wobec czego konieczna stałaby się egzekucja dochodzonej kwoty na drodze egzekucji komorniczej.

Uwzględniając zaś dochody i wydatki pozwanego prawdopodobne jest, iż przedmiotowa egzekucja mogłaby okazać się czasochłonna, a nawet bezskuteczna.

Ściągnięcie powyższej sumy w drodze egzekucji nie tylko nie służyłoby interesowi wierzyciela, ale również i pozwanego, narażając go na wysokie koszty. Z sądu odwoławczego w interesie obu stron leży zatem rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty. Powód zyska większą pewność, iż odzyska swoją należność, natomiast pozwany będzie mógł spłacić swoje zadłużenie bez nadmiernego dla siebie uszczerbku.

Sąd zważył jednocześnie, że w judykaturze i doktrynie przedmiot rozważań stanowiło zagadnienie odsetek w przypadku rozłożenia zasądzonego świadczenia na raty. W uchwale składu siedmiu sędziów SN - zasada prawna - z dnia 22 września 1970 r., III PZP 11/70, OSNC 1971, nr 4, poz. 61 wyrażono w tej kwestii następujący pogląd: "Rozkładając z mocy art. 320 k.p.c. zasądzone świadczenia pieniężne na raty, sąd nie może - na podstawie tego przepisu - odmówić przyznania wierzycielowi żądanych odsetek za okres do dnia wydania wyroku zasądzającego

świadczenie; rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty ma jednak ten skutek, że wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratałnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat". Zapatrywanie to powtórzono w uchwale SN z dnia 15 grudnia 2006 r., III CZP 126/06, OSNC 2007, nr 10, poz. 147. Przytoczone stanowisko spotkało się z aprobatą w doktrynie (W. S., Przegląd orzecznictwa SN, PiP 1972, z. 2, s. 108; J. S., E. W., Przegląd orzecznictwa SN, NP 1972, nr 6, s. 963). Podkreślić przy tym trzeba, że niemożność naliczania odsetek za czas od wydania wyroku w przypadku rozłożenia świadczenia na raty ustaje z chwilą nadejścia terminu płatności poszczególnych rat. Jeśli zatem pozwana opóźnia się z zapłatą poszczególnych rat, powodowi należą się odsetki za opóźnienie.

Uwzględniając powyższe, jak i dzielając w zupełności przytoczone poglądy, Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w pkt 1 i 2 sentencji zakwestionowanego orzeczenia na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. i orzekł jak w pkt 1 uznając, że takie orzeczenie o rozłożeniu należności na raty może umożliwić pozwanemu wykonanie orzeczenia w sposób skuteczny, a jednocześnie uwzględnia też słuszne interesy powoda i nie obciążał pozwanego kosztami procesu, oddalając apelację w pozostałej części na podstawie art. 385 k.p.c. (pkt 2 wyroku).

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt 3 wyroku) Sąd Okręgowy wydał na podstawie art. 100 k.p.c., który stanowi, że w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Jeżeli strony w równym lub zbliżonym stopniu wygrały i przegrały apelację, a poniesione przez nie koszty nie pozostają w dysproporcji, właściwym rozstrzygnięciem jest zniesienie wyłożonych kosztów postępowania apelacyjnego, co sąd odwoławczy uczynił biorąc pod uwagę okoliczności przedmiotowej sprawy.

Na podstawie zaś art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku – Prawo o adwokaturze (tekst jedn. Dz. U. z 2015 r. poz. 615 z późn. zm.), sąd w pkt 4 niniejszego rozstrzygnięcia przyznał na rzecz adwokata, ustanowionego pozwanemu z urzędu tytułem wynagrodzenia za podjęte przez niego czynności w postępowaniu w drugiej instancji - kwotę 4.428 zł, uwzględniającą stawkę podatku VAT.